

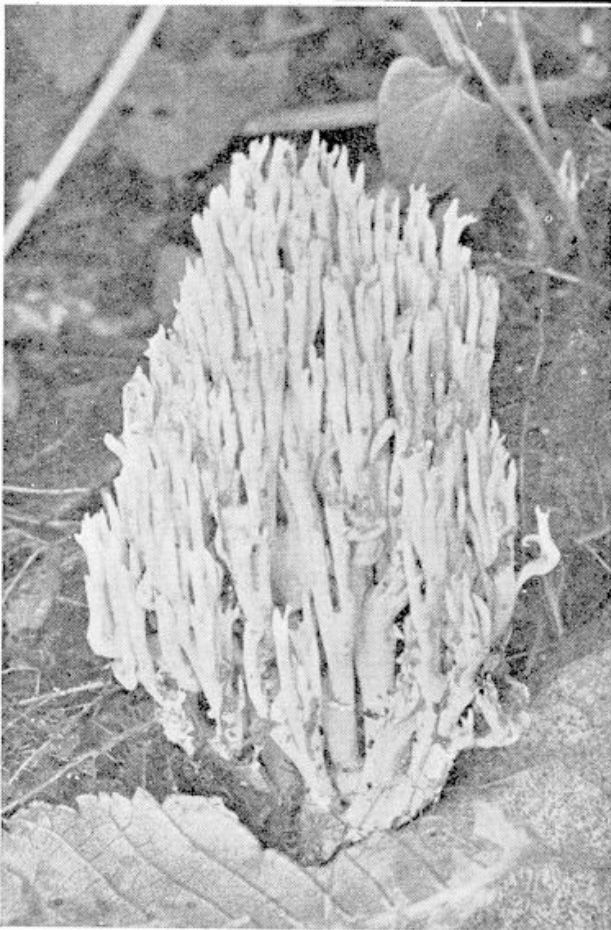
Grote Sponzwam.

DE LATE HERFST IN HET BOS

51 Na de natte zomer zijn September en October in het bos gekomen, de eerste met licht verkleurend loof en een nabloei van allerlei planten, die in de natijd nog wat profijt hoopen te trekken van de zonnige dagen, de laatste met vlammende herfstkleuren vanaf het tintelende rood der Amerikaanse

eikenbladen tot het juichende geel en oranje van het afstervende beukenlover. En nu is het dan herfst in het bos, bijna winter al. De laatste dagen regende het, en nog is alles kletsnat, terwijl de gehele atmosfeer doortrokken schijnt van een zware waterdamp, die hangt tussen de ma-

Rechte koraalzwam.

jestueuze stammen van beuken en eiken, en ook vlak boven de dikke, klefferige koek van afgefallen blad op de grond. Traag scheurt af en toe een windzucht openingen in de eentonig grijze nevel en tegelijk slieren een paar doorweekte bladeren naar de grond. Het lijkt op deze grauwe morgen reeds of het in het geheel niet meer goed licht zal worden in het bos, zo triest ziet alles er uit. De stilte is een beetje beklemmend, en wanneer ergens achter het eikenhakhout met luide krijs een Vlaamse Gaai opvliegt schrik je even. Het lijkt of je zomaar binnengevallen bent in een overoud sprookje met kabouters, padden en elfen! Die gaai was dan een bosgeest, die met zijn ruwe, rauwe lach voor je wegvluchtte. Hij hoort hier ook eigenlijk niet meer nu het al een paar uren licht is. In de afgelopen nacht danste hij met de heksen in een grote kring op de open plek hier niet ver vandaan; een vreemd en wild feest, waar de duivel zelf ook mee aangezeten moet hebben. Doch toen de dageraad kwam voelde al het nachtvolk van het bos zich niet meer op zijn gemak en schuw zwierven de heksen nog één keer rond op haar bezemstelen, om dan in wilde vlucht

te verdwijnen naar haar daagse schuilhoeken. Maar waar haar bezems de grond be-roerden lieten zij een spoor na, en zo zien we op sommige plaatsen wijde kringen van paddenstoelen staan als herinneringen aan het feest van de nacht. Hun hoeden geven kleurige afwisseling in de tintenmassa, die reeds de bodem dekt. Geheimzinnig en stil staan zij daar in hun eigenaardige schoonheid, de schoonheid, die even snel vergaan zal als zij gekomen is. Want als vruchten van een onder de grond voortwoekerende zwamvlok is het slechts de taak der paddenstoelen hun zaad, de sporen, mede te geven aan de herfstwind, die voor de verspreiding ervan zorg heeft te dragen. En wanneer dit klaar is en de miljoenen microscopisch kleine paddenstoelzaadjes uit de gaatjes of vanaf de plaatjes onder de hoeden naar beneden gezweefd zijn, dan is de taak van het bovengrondse gedeelte der zwammen afgelopen. Dan is het nog slechts de zwamvlok, die in de laag van halfverteerd blad en dode takjes haar werk blijft doen, namelijk het afbreken van de stoffen, waaruit dit plantenafval is opgebouwd. In de eerste plaats doet zij dit om zichzelf te voeden, doch ook voor het algemene verloop der gebeurtenissen in de natuur heeft deze verdere afbraak haar onuitsprekelijk groot nut! Want waren er niet duizenden en nog eens duizenden zwamvlokken op deze wijze regelmatig aan het werk, dan zou er na weinige jaren een laag van afgefallen bladeren in de bossen liggen, die verdere plantengroei onmogelijk maakte. Daarom is het, dat juist in de herfst het overgrote deel der paddenstoelen zich vertoont. De zwamvlokken ontplooiën dan haar grootste activiteit en de kansen voor het kiemen der sporen (die slechts onder de allerbeste omstandigheden tot groei kunnen geraken) zijn dan het gunstigst. Zo heeft de natuur haar eigen leger van afval-opruimers aan het werk gezet! En alsof al die werklieden in uniform liepen, lijken ook de verschillende zwamvlokken op elkander als droppels water. Zelfs met de beste instrumenten is het niet wel mogelijk de verschillende soorten te onderscheiden wanneer men alleen de draderige massa van het onderaardse mycelium ter beschikking heeft. Sterker dan waar ook geldt hier: „Aan de vruchten zult ge de boom kennen.” Want 52

Bittere Boleet, een gaatjeszwam.

de honderden verschillende soorten, die alleen al in ons kleine land voorkomen zijn pas met zekerheid te herkennen wanneer we hun vruchtlichamen in handen hebben. Wat zijn er ook een ongelooflijke massa vormen! Echte „paddenstoelen“ vinden we, met een steel en daarbovenop een meer of minder grote hoed, uitgespreid als een parasol. En onder hen zien we al dadelijk vele verschilpunten; er zijn er met talloze fijne gaatjes aan de onderzijde, anderen dragen daar een groot aantal tere plaatjes of lamellen en ook komen we er tegen, wier onderkant geheel bezet is met een onnoemelijk getal stekeltjes. Doch ook geheel andere verschijningen ontmoeten we op onze wandelingen. Van paddenstoelen hebben die eigenlijk niets meer weg. Neem bijvoorbeeld de vogelnestzwammetjes, steel en hoed hebben zij verwisseld voor een klein bekertje, dat we vinden plat op de grond of tussen rottend blad. En binnenin dat bekertje, zowaar, daar schijnen een paar kleine eitjes te liggen.

53

Die „eitjes“ zijn de dragers der sporen, die uit de bekertjes naar buiten..... geschoten worden! Nietig, hoogstens enige centimeters in doorsnede, zijn deze zwammetjes en toch, hoe wondermooi zijn ze van bouw en inrichting. Maar zij zijn niet de enige vreemde verschijningen onder de zwammen. Wie regelmatig door de bossen wandelt heeft grote kans op een goede dag de mooiste plantaardige koralen te ontdekken; want zeldzaam zijn ze allerminst, de koraalzwammen, welke we in kleuren van zachtrose tot het helderste goudgeel kunnen vinden in dichte oude loofbossen, op rottende takken en ook in het afgefallen blad. Hun sporen zitten tot ze rijp zijn veilig opgeborgen in kleine zakjes, die dicht aaneengesloten als een dun vlies, de vertakkingen bedekken. De vormenrijkdom der natuur in de herfst is hiermede nog op geen stukken na uitgeput, er zijn nog aardsterren, elfenbankjes, knotszwammen en stinkzwammen. En dan de enorme Grote Sponzswammen, die we af en toe vinden aan de voet van oude naaldbomen! Ware kunstwerken van fijn gekrulde kant zijn dat, zoals we ze soms zien, bijna een halve meter groot. Ook zij vervullen haar nederige plicht in de vrij onvruchtbare bodem van het naaldbos. En zo vertonen zich voor ons, gegroeid uit wat afval, de wonderlijkste en schoonste vormen der inslapende natuur!

KEES HANA.

Vogelnestzwammetjes.

